

ik kan
met het
participatie-
budget meer
maatwerk
bieden

Winst uit samenwerking

‘Stiekem hebben wij hier in Alkmaar de zaken al best creatief geregeld’, bekent wethouder Wim van Veen. Hij staat nog na te hijgen als hij de microfoon in zijn handen geduwd krijgt. De wethouder heeft zich moeten haasten om nog op tijd de aftrap te kunnen geven voor een regionale bijeenkomst over het participatiebudget. Van Veen is in zijn gemeente verantwoordelijk voor de WMO en inburgering. Vandaag is hij de gastheer voor verschillende gemeenteambtenaren uit de provincie Noord-Holland. Van Veen had zich per abuis op een verkeerde locatie gemeld. ‘Ik dacht al’, grapt hij, ‘mijn collega’s van Werkgelegenheid hebben me expres de verkeerde kant op gestuurd. Als ik niet uitkijk, gaan ze er met mijn budget vandoor!’

Daarmee legt de wethouder de vinger meteen op de zere plek: ‘Het gaat vandaag over het participatiebudget. Het participatiebudget is een samenvoeging van de budgetten voor reïntegratie, inburgering en volwassenen-educatie. Die nieuwe regeling geeft veel beleidsruimte, maar daarmee is de domeindiscussie zeker niet weggenomen. Dat vergt een andere houding van onszelf en van de mensen in het veld.’

De gemeente Alkmaar wil per 1 januari 2009 meedoen aan het participatiebudget. Daarom neemt de gemeente deel aan een pilotprogramma van het Rijk. Met de nieuwe wet wil het Rijk de schotten wegnemen tussen de complexe geldstromen uit de verschillende ministeries. De gemeente Alkmaar doet nu hetzelfde op gemeentelijk niveau: drie wethouders en drie afdelingen bereiden zich gezamenlijk voor op de invoering van het participatie-budget. Die samenwerking is minder vanzelfsprekend dan het lijkt.

Benen op tafel

Op de bijeenkomst in het AZ-stadion zijn zo’n 80 beleidsambtenaren aanwezig uit verschillende gemeenten. Wat al snel blijkt, is dat de stand van zaken per gemeente sterk verschilt. Sommige gemeenten zijn nog helemaal niet begonnen, andere zetten schoorvoetend een paar eerste stappen. Ook de 23 proefgemeenten pakken de zaken op verschillende manieren aan. Er is dan ook geen blauwdruk voor hoe een gemeente zich kan voorbereiden op het participatiebudget; daarvoor zijn de specifieke omstandigheden per regio en per stad te verschillend.

Wethouder Wim van Veen (Alkmaar) en gespreksleider Marike Simons.

De bedoeling van het pilotprogramma én van de regionale bijeenkomsten is om te leren van elkaars ervaringen. Annelies Spork is het hoofd van het Projectbureau van de toekomstige afdeling Samenleving in Alkmaar. In haar presentatie gaat ze uitvoerig in op haar ervaringen. Spork ziet de gemeente uiteindelijk als een “participatiebedrijf”. Als “vertrekpunt” noemt zij een integrale visie op participatie. Daarvoor leggen de drie betrokken afdelingen eerst “de benen op tafel”, zoals Spork het noemt. ‘Dus wat is participatie precies? Hoe vrijblijvend is dat? Welke prioriteiten stelt de gemeente en wie vormen de doelgroep van het participatiebeleid? En de hamvraag: Hoe verdelen we de budgetten?’

Een belangrijk instrument in die discussie is de “participatieladder”. Alkmaar is samen met de gemeente Utrecht ver gevorderd in de ontwikkeling van de participatieladder. Met deze ladder kan de mate van participatie van de burger worden gemeten. De ladder kan ook worden ingezet om reeds bestaand beleid op het gebied van participatie te verbinden en te verruimen.

‘Maar het belangrijkste is die visie, begin dáármee’, adviseert Spork. ‘Je moet nu eenmaal een gemeenschappelijke visie hebben om later het geld te kunnen verdelen.’

Spork erkent dat het kort dag is en dat je je gemakkelijk opgejaagd kunt voelen. ‘Wij gaan 1 januari 2009 ook niet halen. Maar we doen ons best!’ De moeilijkste hobbel vindt Spork het in één systeem samenbrengen van de verschillende klantregistratie- en volgsystemen.

Hoe dan ook, er is veel winst te halen uit de nieuwe samenwerking en de klantgestuurde manier van werken, aldus Spork. ‘Er bestaan grote verschillen tussen de afdelingen. Educatie wordt bijvoorbeeld vaak uit het oog verloren. Ik kom zelf van Werk, maar wij hebben elkaar echt ontdekt.’ Haar collega van Onderwijs zit ook in de zaal en kan dat alleen maar beamen. Als voorbeeld geeft Spork de invoering van de nieuwe stadspas in Alkmaar. Daarmee kunnen zesduizend minima, maar ook de betalende stadspashouders, deelnemen aan onderwijsprogramma’s zoals “Geschiedenis van de regio” of basiscursussen Nederlands, Engels en opvoeden. Spork: ‘Op die manier halen we een specifieke doelgroep binnen bij het ROC.’

Kansen krijgen, kansen grijpen

Dat de praktijk weerbarstig is, ondervinden Johan Helderman van het ministerie van SZW (Directie Werk en Bijstand) en Jaco van de Velde (Projectbureau). Beiden zijn vanuit hun functie nauw betrokken bij de ontwikkeling van het participatiebudget. Ze geven een toelichting op de wet en gaan gedetailleerd in op bestuurlijke en administratieve consequenties. De aanwezige gemeenteambtenaren leggen hen het vuur na aan de schenen. Hoe zit het precies met die “toegenomen vrijheid”, als de rijksoverheid toch gaat “sturen op de output”? Of: ‘Hoe gaan we dit uitleggen aan onze controleafdelingen? Die luisteren alleen naar het ministerie van Financiën.’ Er is behoefte aan rekenmodellen waarmee een inschatting kan worden gemaakt van de gevolgen die de huidige prestaties zouden hebben voor het toegekende budget in 2012. En welke overgangsregelingen heeft het Rijk bedacht? Verder worden er vragen gesteld bij de functionaliteit van een participatieladder, als de ministeries de gemeenten tegelijkertijd ook andere “ladders” opleggen. En er zijn twijfels over de verschillende aanbestedingsregels. Kortom, zoals een van de ambtenaren verzuchtte: “Wat is wijsheid?”

Al deze vragen geven aan hoe omvangrijk herstructurering door het participatiebudget is. Op veel van de vragen bestaan concrete antwoorden. Zowel Helderman als Van de Velde verwijzen daarvoor naar de site van het Gemeenteloket en de handreikingen die door het projectbureau zijn ontwikkeld. Maar er is inderdaad ook nog steeds veel onduidelijk. Maar dat is geen reden om je te laten afschrikken, vinden Helderman en Van de Velde. Integendeel. Zij wijzen liever op de mogelijkheden die de nieuwe wet biedt. Helderman: ‘Het participatiebudget biedt de gemeenten nieuwe kansen, het is aan u om ze te grijpen ... En ja, daarbij zullen we soms met elkaar een robbertje moeten vechten.’ Kijk voor informatie op www.gemeenteloket.szw.nl

Veel technische informatie voor de deelnemers aan de bijeenkomst. De map zal snel zijn gevuld.

Tweede Kamer bespreekt participatiebudget

Op 11 november 2008 heeft de Tweede Kamer de wet aangenomen. Nu ligt de wet ter behandeling bij de Eerste Kamer.

Er zijn drie wijzigingen:

- De oormerking educatiegelden komt te vervallen op 1 januari 2010.
- Bestedingsverplichting van de ROC's komt te vervallen op 1 januari 2011.
- Het wordt mogelijk gemaakt voor jongeren van 16 en 17 jaar om de kosten van ondersteuning bij een leer-werktraject te betalen uit het participatiebudget.

Bovendien heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin de regering wordt gevraagd 50 miljoen uit het educatiedeel te halen en in te zetten ten gunste van taal en rekenen in het mbo. Het kabinet reageert hierop vóór de behandeling van de onderwijsbegroting.